

Een ander Kapittel uit het Boek der Prosopo-Toponymie

door A. DASSONVILLE.

In een vorig artikel — zie *Handelingen van de Commissie voor Toponymie en Dialectologie*, II — hebben wij een aantal persoonsnamen beschouwd, die aan de stamelende kindertaal ontleend, en als bestanddeelen van oordnamen ver-
eeuwigd zijn.

Wenden wij nu onze aandacht tot een ander slag van namen, die, naar het schijnt, dienden om zekere eigenschappen, hoedanigheden of gebreken, uitwendige gedaante, het groot of klein zijn, het dik of scherp, het fijn of grof zijn, te kenmerken, te teekenen, te schilderen. Het woord hoeft daarom niet noodzakelijk *ex nihilo* geschapen te zijn; zekere bestaande klankgroepen schijnen bijzonder geschikt om bepaalde voorstellingen en mits lichte wijzigingen allerlei schakeeringen, voor den geest en de verbeelding te tooveren. Men lette op het Westvlaamsche woord *pimpampointje*, en de opmerkingen van GEZELLE in *Loquela tot Woordenboek omgewerkt*, waarnevens ook *pimpalioentje*, en dit alles, naar de juiste afleiding van VERCOULIE, uit het lat. *papilio*.

Namen van bovengemelden aard schijnen onze voor-

ouders gegeven te hebben aan de huisdieren, met dewelke zij zoo vertrouwelijik leefden, honden en geiten, maar vooral aan het varken : *bake* ; — *bagge*, — *bigge* ; — *pigge*, — *puggen* ; — *vikken*, — *vigge*, eene bonte afwisseling van medeklinkers en klinkers, deze laatste wel meest om te onderscheiden tusschen het kleine, fijne, liefelijke (*i*), het grove en plumpe (*u*) en het tusschen beide uiteinden normale of neutrale (*a*). Dezelfde grondvoorstelling kan met dezelfde of nagenoeg dezelfde klanken op andere dieren (of voorwerpen, wezens in het algemeen) toegepast worden : in het Nederduitsch is *pogge* een kikker (puid) en *pagge* een paard.

Het rond zijn, het bolvormig of opgeblazen zijn schijnt aan de klankgroepen *bol*, *bal*, *kob*, *kop* te moeten toegeschreven worden. *Lab* en *lap* echter, met de bijvormen doelen op iets dat slap neerhangt o. m. wang, lip, tong, en vooral de ooren van haas (*Lampe*, in den Ndd. Reineke de Vos) en konijn (*lapin*, *Lampreel* in Reinaert II), en in de jagerstaal worden de ooren van den haas *lepels* (*lapil-*) genoemd.

Welnu een goed deel dezer klankgroepen waren bij de oude Germanen in gebruik als persoonsnamen, oorspronkelijk wel als bijnamen, toenames, lapnamen, schertsende benamingen, ja tot spot- en schimpnamen toe. Hetzelfde gebruik bestond nog in de middeleeuwen en vele dezer zonderlinge benamingen leven, als eervolle familienamen, tot heden toe voort. Er zijn streken waar de gewoonte van « lapnamen » te geven nog in volle wezen is ; het zou de moeite loonen deze namen te onderzoeken en waar te nemen tot welke voorstellingskringen zij behooren.

Het zijn zulke namen die ik hier tracht in plaatsnamen terug te vinden. Ik begin met *bas* en toebehoor, die de volledigste lijst oplevert, en meest kans heeft ~~van~~ tot de

kinderkamer terug te gaan, en wel zal verwant zijn met Nd.
Base = nicht, vroeger moederszuster.

Ik beweer geenszins overal de juiste oplossing gegeven te hebben ; bij vele dezer namen, waarvan de oude vormen mij onbekend zijn, was dit ook niet mogelijk. En dit viel niet in de eerste plaats in mijn bedoeling ; veel meer was het er mij om te doen op een spoor te wijzen, dat tot oplossingen kan leiden.

Wf., evenals in de vorige behandeling, doelt op de namen uit JELLINGHAUS' boek : *Die Westfälischen Ortsnamen nach ihren Grundwörtern*, 2^e uitgave, 1902.

Bas.

Persoonsnamen : *Baso*, *Basinus*. — Familienamen : Baes, Baesens, fr. Bazon, Bazin, waaruit vl. Basyn.

Plaatsnamen :

Basingasele, 822, fragm. Bland.

Basinghem, onder S.-Omer (P.-de-C.).

Basinghen, arr. Boulogne (P.-de-C.).

Waarnevens Basenghien, als familienaam (Heneg.).

Basainville (S.-et-O.).

Bazenville (Calvados).

Bazancourt (Marne, Oise).

Bazincourt (Eure, Meuse).

Bazicourt (Oise).

Bazoncourt (Moselle).

Bazinval (Seine-Inf.).

Bazemont (S.-et-O.).

Bazens (Lot-et-Garonne) = ? Basingos.

Montbazon (Indre-et-Loire).

Montbazin (Hérault) = ? Monte Basingu.

Montbazens (Aveyron) = ? Monte Basingos.

Basing (Engel.).

Basingstoke (Engel.).
 Basinghall (street, Londen).

Bass.

Oude persoonsn. : *Basso*.

Plaatsnamen :

Basseghem, onder Kaster, en elders (Wvl.).
 Bassevelde (Ovl.).
 Bassens (Gironde, Savoie) = Bassingos.
 Bassing (Meurthe).
 Bassoncourt (H^{te}-Marne).
 Bassonville, als familienaam.
 Bassompierre, als familienaam.
 Bassemberg (B.-Rhin).
 Bassenburg en
 Bassenheim, in Duitschland.
 Bassenthwaite, in Engeland.

Bôs

uit een vroeger, *bâs*. — Oude persoonsn. : *Bôso*, *Buoso*,
 Boesins hil, in 1543, te Handshame (DE FLOU, *Wdb. der
 Top.*). — Familienn. : Bozon, Bouzon, Bouzin.

Plaatsnamen :

Boesinge (Wvl.).
 Boeseghem, arr. Hazebrouck (Nord.).
 Besonrieux, onder Familleureux (Heneg.), in 1234.
 Buesonri (VINCENT, *Noms de lieux de la Belgique*).
 Bousval (Brab.), vroeger Bosonval (ib.).
 Bouzanville (Meurthe).
 Bouzonville (Moselle, Loiret).
 Bouzancourt (H^{te}-Marne).

Bouzincourt (Somme).
 Bouzemont (Vosges).
 Beuzeville (Eure, Manche, Seine-Inf.).
 Beuzevillette (Seine-Inf.).
 Beuzeval (Calvados).
 Courbouzon (Loir-et-Cher).
 Montbozon (H^{te}-Saône).

Bis.

Persoonsn. : *Biso*, *Bisinus*. — Familienn. : Bezin, Bezon.

Plaatsnamen :

Bezinghem, arr. Montreuil-sur-Mer (P.-de-C.).
 Bézange-la-Grande, B.-la-Petite (Meurthe).
 Bezonville, kasteel te Morville (Loiret).
 Bézancourt (Seine-Inf.) en kasteel te Tronchoy (Somme).
 Bezonvaux (Meuse).
 Besinghusen in 't verleden, nu Bessingen, Wf.
 Besenkamp, in 1290 Bysencamp, Wf.

Biss.

Familienn. : Besse, Bessin, Besson, Bisson.

Plaatsnamen :

Bisseghem (Wvl.).
 Bissezeele (Nord), vroeger Bissinghesela.
 La Bessingue of Beussingue, hofstede op Peuplingues
 (P.-de-C.), vroeger Bessinguehem en Bessinghe (DE FLOU,
Wdb. der Top.).
 Bessancourt (S.-et-O.).
 Bessoncourt (H^t-Rhin).
 Bissendorp, Wf.
 Bissendorf en verschillende Bissingen in Duitschl.

Bis.

Familien. : Bison.

Plaatsnamen :

Beizeghem, op Neder-Over-Heembeek (Brab.), mogelijk voor Bijzeghem = Bisenghem in 1286.

Bizencourt, onder Mourcourt (Heneg.) en onder Wardin (Lux.).

Byzancourt, onder Berneuil (Oise).

Bus en Buss.

Bus wellicht in Wf. Businchusen, 1257, nu Beusingen.

Buss. Familienn. : Bosse, Bousse, Bosson, Bousson.

Plaatsnamen :

Bussenghem ± 1229 (SERR., *Cart. St-Bavon*).

Busseghem onder Velzeke en Vlierzeele (Ovl.).

Bussem (N.-Holl.).

Bussum (Nederduitschl.).

Bossenraad, onder Hombourg (Luik).

Bossendorf (H^t-Rhin).

Bossancourt (Aude).

Boussewiller (Moselle).

Bosseval-et-Briantcourt (Ardennes).

Boussens (H^{te}-Garonne).

Bussang (Vosges).

Bousselanges (Côte-d'Or).

Bûs.

Buizeghem, onder Edeghem (Antw.).

Buizingen, onder Lennik en gemeente (Brab.).

Busenhagen, 13^e eeuw, nu Bausenhagen, Wf.

Bak en Bakk.

Persoonsn. : *Bacca*. — Familienn. : Baeke, Backx.

Plaatsnamen :

Bacceningahem (FAY, *Lib. Trad.*)

Bekkevoord (Brab.) = Bacconwez in 1092.

Bassenge (Luik), vroeger Bacenges, Bachenges.

Bak-r- : Bakerghem, onder Denderleuw en Idderghem (Ovl.).

Van Backem, fn. in België.

Bakum en Baccum, Wf.

Bacquancourt, onder Hombleux (Somme).

Bachivillers (Oise).

Bacqueville (Eure, Seine-Inf.).

Bacquepuis (Eure).

Bik en Bikk.

Persoonsn. : *Bicco*, *Becco*, *Becca*.

Plaatsnamen :

Bekeghem (Wvl.).

Bekkerzeel (Brab.) = Beckenzeel in 1480.

Bekkum, Wf.

Beckendorp = Bickenthorpe 1193, Wf.

Beckinghausen, Wf.

Beklinghausen, Wf.

Becquincourt (Somme).

Bukk.

Persoonsn. : *Bucco*, *Bucca*, *Buccelinus*.

Plaatsnamen :

Boucquinghen (P.-de-C.).

Buckingham (Engel.).
 Bouchevilliers (Eure).
 Bouconville (Aisnes, Ardennes, Meuse).
 Bouconvillers (Oise).
 Bouqueval (S.-et-O.).
 Bouquemont (Meuse).
 Bouquetot (Eure).
 Bouquemaison (Somme).
 Buckinctorpe, 1240, Wf.
 Buckinhusen, 1028 = Buckenhausen, Wf.

Bag.

Persoonsn. : *Bago, Baginus*.

Plaatsnamen :

Baincthun (P.-de-C.) = Bagingatun in 811.
 Bainghen (P.-de-C.).
 Bayengem - lez - Eperlecques en Bayenghem - lez - Se-
 ninghem (P.-de-C.).
 Beighem (Brab.).
 Bayenrieux, onder Neufvilles (Heneg.). (VINC., o. c.).
 Bayencourt (Somme).
 Bayecourt (Vosges).
 Bainville (Meurthe, Meuse).

Big(g) en Bîg.

Persoonsn. : *Bigo, Bego, Beggo, Bega, Begga*. — Fa-
 milienn. : Begon, Beguin, Bigot, enz.

Plaatsnamen :

Bigghen land, 1260, 1300 in Zeeland, inter Biggendilve,
 et Hasnede, 1238. (SERR., o. c.).
 Causse-Bégon (Gard).

Chambégon (Saône-et-Loire).

Bigonville (Gr. Hert. Lux.) en familien. in België.

? Biencourt, Bienville, Bienvillers, in Frankr.

Bugg.

Persoonsn. : *Bugo, Buggo, Bugga.*

Plaatsnamen :

Buggenhout (Ovl.).

Buggenhout, onder Assebroek (Wvl.).

Familienn. : Van Boghout, Mathias de Bughoute.

Familien. : Van Buggenum (Hasselt) = *Buggenheim.

Bougainville (Somme).

Bouglainval (Eure-et-Loir).

Buggelinchusen, Wf.

Pakk.

Packington (Engel.).

Pik en Pîk.

Peckham. (Engel.).

Pecquencourt (Nord.).

Pikkelghem, onder Deftinge (Ovl.).

Peckelsheim of Pekelsem, Wf.

Pikonhurst in 1050 = nu Peckenhorster Wiese, Wf.

Pykendaele, fn. in België, de Pichendale, ± 1220

(SERR., o. c.).

Pukk.

Pockington (Engel.).

Pocklington (Engel.).

Pag.

Pagham (Engel.).

Paington (Engel.).

Paincthun, onder Echinghen (P.-de-C.).

Pugg.

Een mogelijke persoonsn. in Wf. Poggenhagen, 1312, en in den familien. : Poggendortf ; doch zeker niet in Wf. Poggenpoel, 1540, waar Ndd. *pogge* = kikker.

Figg.

Viggensele, 1281, onder Ruiselede (Wvl.).

Fukk.

Persoonsn. : *Fokko, Fokkinus*. — Familienn. : Focke.

Plaatsnamen uit DE FLOU, *Wdb. der Top.* :

Fockenberghe, 1713, onder Waasten (Wvl.).

Fockewerve onder Alveringhem (Wvl.)

Fouquehove of Foucove, onder Pernes (P.-de-C.).

Fouquehove, onder Hesdin, l'Abbé (P.-de-C.).

Foucauve, onder Pittefaux (P.-de-C.).

Fouquetun, onder Saint-Venant (P.-de-C.).

Fouquestum te Crésecques, onder Louches (P.-de-C.).

Fauquenhem of Fauquehem, onder Lespesses (P.-de-C.).

= Foucuenguehen in 1450, Fouquinghem, in 1739.

Fauquetun, onder S.-Venant (P.-de-C.) = Fouqueston in 1296.

Fouquestun, onder Aire-sur-la-Lys (P.-de-C.).

Batt.

Battinghen, onder Outreau (P.-de-C.).

Batinghen, oud leengoed te Pernes (P.-de-C.) (DE FLOU, o. c.).

Battingthorpa, 1088, nu Bettrup, Wf.

Battanhusen, 9^e eeuw, Wf.

Battan, — Battonhurst, 851, Wf.

Battenheim (Haut-Rhin).

Batzendorf (Bas-Rhin).

Bit en Bitt.

Persoonsn. : *Bito, Bitto, Betto, Betta.* — Familien. : Bettens.

Plaatsnamen :

Bettingem, in pago flandrinse en Bettengem. ± 1220. (SERR., *Cart. St-Bavon*).

Betteghem onder Zellik (Brab.).

Betekom (Brab.).

Bettenhof, familien. te Brugge.

Battancourt onder Halanzy (Lux.) = Betthincourt in 1284 = Bettenhoven in 1430 (VINC., o. c.).

Bettainvillers (Moselle).

Bethonvilliers (Eure-et-Loir, H^t-Rhin).

Betteville (Seine-Inf.).

Bethelainville (Meuse).

Bettlainville (Moselle).

Bettwiller (Moselle, H^t-Rhin).

Met *court* als uitgang : Bettain—, Bettan—, Betten—, Betton—, Bethan—, Bethen—, Bethin—, Bethon—.

Bethomont, onder Bertogne (Lux.).

Bettonval, onder Wanze (Luik).

Bethonsart (P.-de-C.).

Bettange (Moselle en Gr. Hert. Lux.).
 Bettlange, onder Villers-la-Bonne-Eau (Lux.).
 Courbetin (S.-et-O., S.-et-M.).
 Courbeton (S.-et-Marne).
 Bitinctorpe, 1195, Wf.
 Bittilingthorp, 1050, Wf.
 Bettenhausen, Bettenhofen (Duitschl.).
 Bittingsen, 1234, Wf.

Nu en dan kan, door dissimilatie in de samenstellingen met *court*, *bett* de plaats ingenomen hebben van *bert*, zooals het geval is met *Bettincourt* (Luik), in 1139 *Bertincurt*, alhoewel in het vl. Bettecoven in 1180 en Betinchoven in 1323 (VINCENT, o. c.).

Butt.

Boutonville, onder Baileux (Heneg.).
 Boutenville (Manche).
 Boutancourt (Ardennes).
 Boutencourt (Oise).
 Bouttencourt (Somme).

Patt.

Patinges (Cher).
 Pattingham (Engel.).
 Pattensen (Hanov.).
 Patrington (Engel.).

Pit en Pitt.

Peteghem (Ovl.).
 Familien. : Van Petteghem (Ovl.).
 Pétange (Gr. Hert. Lux.).
 Pittange (G. Hert. Lux.).

Pettoncourt (Meurthe).
 Pettonville (Meurthe).
 Petiville (Calv., Seine-Inf.).

Put en Putt.

Persoonsn. : *Putta*, ags.
 Poteghem onder Wareghem (Wvl.).
 Famn. : Van Putteghem.
 Putanges (Orne).
 Puttelange (Moselle).
 Potenhusen, 14e eeuw, nu Pottenhausen, Wf.

Pad, Padd.

Paddingthon (Engel.).
 Padiham (Engel.).
 Padingbüttel (Hanov.),

Pid, Pidd.

Piddington, eng. familien.
 Piddenhusen, 1299, Wf.
 Peddinghausen, Wf.
 Pedinckdorp, 1183, nu Peingdorp, Wf.

Pud, Pudd.

Persoonsn. *Podda*, ags.
 Poddinghoo (Engel.).
 Poddeghem onder Grimbergen (Brab.).
 Pödinghausen, Wf. = Podinghusen 1352.
 Podanstidi, 1208 = Pavenstädt, Wf.
 ? Poinville (Eure-et-Loir).
 ? Pointvillers (Doubs).

Pûd.

Pudengem, Pudegem ± 1220. (= SERR., *Cart. St-Bav.*).
 Zeker niet de familienn. Vanpuyvelden, Vanpuyenbroeck,
 Vanpuymbroeck, samengesteld met *puid* = kikker.

Ball.

Ballenberg onder Watten, Noordpeene, enz.
 Balléville (Vosges).
 Ballainvilliers (S.-et-O.).
 Ballancourt (S.-et-O.).

Bill.

Persoonsn. en familienn. : Bello, Bellon, Bellin, Bolloni.

Plaatsnamen :

Bellingaberega, fragm. Bland.
 Belleghem (Wvl.).
 Bellinghehem 1394 (Nord).
 Bellingen (Brab.).
 Bellange (Meurthe).
 Bellaing (Nord).
 Bellingham (Engel.).
 Billingham (Engel.).
 Billington (Engel.).
 Bellingwolde (Nederl.).
 Bellinkhof (Nederl.).
 Bellenberg (Beieren).
 Bellheim (Beieren).
 Billigheim (Baden en Beieren).
 Bellavilliers (Orne).
 ? Bellancourt (Somme).
 Bellincourt, 1641 = Bellinckhove, onder Rubrouck
 (Nord).

Billancourt (Somme).
 Billinghamen, Wf.
 ? Blainville, Blaincourt...

Bull.

Bollezeele (Nord).
 Boulange (Meurthe).
 Bolleville (Manche, Seine-Inf.).
 Boulleville (Eure).
 Boulaincourt (Vosges).
 Boulancourt (S.-et-Marne).
 Boulincourt onder Agnetz (Oise).
 Bullecourt (P.-de-C.).
 Bollington (Engel.).
 Bullinbrook (Engel.).
 Bollerveiler (H^t-Rhin).
 Bullingen (Duitschl.).
 Bullinchusen, 14e eeuw, nu Büllinghausen, Wf.

Pul.

Pollinkhove (Wvl.) ; vroeger Pölinckhove.
 Polincove (P.-de-C.).
 Polingon in 1050, nu Pöhlingen, Wf.
 Poulainville (Somme).
 Peulingues (P.-de-C.).

Kapp.

Capécure, buitenwijk van Boulogne (P.-de-C.) vroeger
 Capescure.
 Capinghem (Nord), vroeger met nasaleering Cam-
 pinghem.
 Capilonval, onder Coyeques (P.-de-C.).

Kipp.

Persoonsn. : Kips, Keppen.

Kippenberg (Beieren).

Kippendorf (Saks-Cob.).

Kippenheim (Baden).

Kupp.

Coppenhol, verschillende plaatsen in Vl. ; familienn. :
Van Coppenolle, Van Compernolle.

Coppendal, onder Houlle (P.-de-C), 1364.

Koppendorf (Siles.).

Koppengraven (Brunsw.).

Coupéville (Marne).

Compainville (Seine-Inf.).

Kubb.

Kobbehem (Brab.).

? Cumbescura, met nasaleering en Cumbingascura
(*Lib. Trad. S.-P.*).

Cobbinthorp 1160, nu Kontrup, Wf.

Cobbinghusen, 1026, nu Kobbensen, Wf.

Kubbinchusen, 1415, Wf.

Köbbinghausen, vroeger Cobbinchusen, Wf.

Lap, Lapp.

Familienn. : Lap, Lappe, Lapon, — Lampe, Lampens.

Plaatsnamen :

Lapscheure (Wvl.).

Lampanessa, 857, Ch. de S.-Bertin.

Lampernesse, gemeente in Wvl. en eene menigte plaatsen

in Wvl. en het N.-W van Frankrijk (DE FLOU, o. c.). —
Vgl. de fn. Lampre.

Lappenhäusen, Wf.

Lappenberg, Ndd. fn.

Lipp.

Persoonsn. Lippens, — Limpens.

Lippeloo (Antw.), in 1139 Lippinelo.

Lup, Lupp.

Persoonsn. : Loppens, Lopin.

Lophem (Wvl.).

Leupeghem (Ovl.).

Jehan de Lopiguen, 1477. Montreuil (*Cart. ap. DE
FLOU, o. c.*).

Lophout, onder Oostkamp (Wvl.), (ib.).
